

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre 16 kor.
 Negyedévre 4 "

Helyben háshoz hordva:
 Egész évre 20 kor.
 Negyedévre 5 "

Vidékre postán szállítva:
 Egész évre 24 kor.
 Negyedévre 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 keddnap utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Szerkesztőség kényszerűtől visszavételénél
 vagy megőrzésére nem vállal felelősséget.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 6 fillér.

A középosztály védelme.

Társadalmi szervezeteink közül elsőnek a Magyar Gazdaszövetség ismerte fel a magyar középosztály pusztulásának jelenségeit, melynek megállítása s a középosztály érdekvédelme és megerősítése tekintetében már kilenc évvel ezelőtt, a Kassán megtartott kongresszusán felemelte hathatós szavát. Ezen felszólamlás általában a kilenc évvel ezelőtt elhangzott panaszok következtében indult meg azután az adatgyűjtés minden vonalon, hogy a középosztály pusztulásának okai kiderítenek s az orvoslás eszközei megállapíttassanak. A fontos kérdés felvetője már a kassai emlékeztető kongresszus idejében is gróf Majláth József volt, aki már akkor a középosztály társadalmi egyesülésének sürgetője volt, hogy ez a pusztuló osztály a rá sulyosodó körülmények között vállvetett erővel megtarthassa pozícióját.

Közben a középosztály megmentése érdekében nemzetközi tanácskozás is volt Bécsben, ahol magyar részről ismételt Majláth József gróf, mint a kérdés leg-hivatottabb szószólója ismertette a helyzetet különösen a hitel szempontjából, válaszolva a magyar földbirtokos középosztály fényes történelmi múltját, részletesen ismertette azokat az okokat, melyek a

mult század közepe óta fokozatos pusztulását előidézték. Az ő meggyőző érvelése nyomán alakult ki azután már akkor az a felfogás, hogy a midőn a modern külföldi eszmeáramlat a nemzetnek föntartására és vezetésére erős középosztály megteremtését sürgeti, nálunk ez a középosztály első sorban csakis a középbirtokos osztály lehet, amelynek föntartását és számbeli gyarapodását nemzeti és gazdasági érdekek egyaránt sürgetően követelik.

Mert sok tekintetben más a helyzet a külföldön és más nálunk. Óvakodnunk kell attól, hogy idegen eszmeáramlatokat minden kritika nélkül fogadjunk el. Hiszen az okozta főképen a mult század közepétől kezdve a középbirtokos osztály pusztulását is, hogy gondolkodás és megfontolás nélkül utánozta a külföldet intézményeiben és gazdasági berendezéseiben.

Igaz, hogy talán másként történt volna minden, ha az 1848-iki törvényekkel kezdeményezett új gazdasági berendezkedést magunk építhettük volna ki minden részletében. Ha kiépíthették volna azok a férfiak, akik megértve a kor szavát, a reformeszméket nálunk is megvalósították, de e mellett ismerték a nemzetet és annak szükségleteit is. A szabadságharc után elkövetkezett abszolu-

tizmus korszaka azonban ezt megakadályozta, de az már az alkotmányos korszak bűne volt, hogy nem vette észre a lejtőt, amelyre az abszolutizmus gazdasági intézményeivel az ország jutott, sőt a törvényalkotás sietségében oly intézményekkel gyarapította, amelyek a külföldiek szolgálai utánzásai anélkül, hogy a speciális magyar viszonyokra bármily kis mértékben is tekintettel lettek volna. Sok joggal vádolható e korszak és kormányzata azzal, hogy általában megfelelkezett a mezőgazdasággal foglalkozó osztályról, amelyet a mindenki boldoguljon egy, ahogy tud jelszavával, védelem nélkül kiszolgáltató a lelkiismeretlen élelmességnek.

Mi az állam és mi a társadalom földadata a középbirtokos osztály pusztulásával szemben? Nem kívánhatja senki, hogy az állam tegye lehetővé a régi családi birtokok visszaszerzését, vagy hogy tönkrement nemes családok ivadékainak szerezzen új középbirtokot. Az állam első sorban a gyámoltalanok és kisemberek támogatására van hivatva, de e mellett állami gyámolítással nem is lehet oly középbirtokos osztályt teremteni, amintőre a nemzetnek szüksége van. Az állam elegendet tett, ha egészséges agrárpolitikával megszerzi a mezőgazdasággal foglalkozó osztálynak boldogulása általános föltéte-

"TISZÁNTÚL" TÁRCZÁJA.

A ki a napsugarat árulja.

— Charles Morice. —

A jelenet Párisban átszódik le, a Pont des Arts hidon, egy gyönyörű szeptemberi délután. A hidon egyre jönnek mennek.

(Egy csavargó, kezét üres zsebeibe mélyesztve, lehorgaszott fejjel közeledek, mintha valamit keresne a földön. Egy gázlámpához érve megáll, s háttal a napnak, hozzá támaszkodik. Mellette siető emberek haladnak tova.)

A csavargó: Na, majd holnap, vagy a jövő héten! Vagy talán soha! (Elkeseredett mozdulatot tesz kezével.) Hé, gyomrom, rendszabályozd meg magadat addig! (Körülnéz.) Sajnálom ezeket az embereket, hogy nem látnak semmit! Es mindeniknek van pénze, jó becsületes pénze, a mit megérzek zsebükön keresztül! Mégsem állanak meg egy pillanatra, hogy egy sout csusztassanak kezembe. Hova sietnek annyira? Hiszen én sehova sem megyek! (Durván felkacag.) Az én otthonom itt

van, a hidon, és ezek itt (Kezével a járókelőkre mutat.) az én házamban sétálnak. És nem fizetnek belépőt! De nem, itt csak a vakok tartanak gyülekezetet. (Egy jól öltözött ur közeledek hozzá, felé nyújtja a kezét.) Uram... uram, éhezem. Könyörüljön rajtam.

A jól öltözött ur: Már megint! Hiszen csak az imént adtam! (Elmegy.)

A csavargó: Igen, ez a refrén. Mind adtak már. De akkor Péter voltam és most Pál vagyok. Így aztán nem kaptam semmit. De ha annyi sokan vagyunk! (Gonyosan) Na, és ha tízezer lennének ezen a hidon? Az egyetlen, a mi érdekel, a gyomrom. Két napja nem kaptam enni, szegény. Ah, valamikor másként volt ez! (Egy csinos fiatal nő megy arra, megszólítja.) Asszonyom, drága asszonyom, legyen könyörülettel egy szegény munkás iránt, aki nem bir munkát kapni, s két napja éhezik... (A fiatal asszony megrázza a fejét s továsiet.) A csavargó dühös mozdulatot tesz kezével.) Hát menj, liba! Pedig milyen csinos volt! De hát az ilyen kis cifra jószág nem ismeri az éhséget! Nem is lehet rossz néven venni. Felborzolja a tollát és tovarepül. De én, én itt

megdöglöm éhen! Oh, ha csak valamim volna, a mivel a figyelmünket magamra vonnám! De nincsen az agyamban egyetlen eszme sem. Házaló vagyok, portéka nélkül! És ha kenyeret adnának is enni, ezzel nem elégedném meg, úgy érzem. Valami jobbra vágyom, olyanra, a mihez valamikor hozzá voltam szokva! Egy jó marhasültre, egy üveg öreg bordeauxirral (Megfordul.) Micsoda ragyogó naplemente! Mintha harminchat kandeláber égne itt mellettem. Csak ne lennék ilyen éhes! (Megfogja a fejét két kezével.) Szeretnék a vízbe ugrani, de azt se teheti az ember nyugodtan! (Egy ur ember halad el mellette, hozzá lép.) Kérem, uram...

Az ur (elhárító mozdulatot tesz kezével): Hagyjon békén! Miért nem megy dolgozni? Hiszen még nem öreg?

A csavargó: Szívesen dolgoznám, csak adjon munkát, uram! (Csöknyösen.) Adja ide nekem a virágbokrétáját, elviszem egy souért, a hová parancsolja.

Az ur (sóhajt): Már Párisban sem lehet megmaradni ezektől a koldusoktól. (El)

A csavargó: Oh, be utálatos foglalkozás ez! Hiábavaló kéregetés! És ez a rendőr már

Iskolai cipők óriási választékban igen olcsón csak

ARANYI ALBERT

Telefon 512.

Fő-utcai cipőáruházában szerezhethők be.

Telefon 512.

leit és egészséges földbirtokpolitikával lehetővé teszi a földbirtokok létesítését. Az állami telepítésről a képviselőház elé terjesztett javaslatban a földművelésügyi kormány megtette az első lépést ebben az irányban, amidőn telepes községekben lehetővé teszi középbirtokok kihatását a nélkül, hogy a középbirtokosokat oly kedvezésekben részesítené, mint a telepes gazdákat. Mert a középbirtokos igazi hivatását csak az teljesítheti, aki a maga erejéből is megállja a helyét és anyagiilag minden irányban független. Az állam törekvése tehát csak az lehet, hogy a középbirtokok számát szaporítsa oly vidékeken, ahol a társadalom vezetésére, a közügyek intézésével járó nobile officiumok ellátására középbirtokosok nincsen.

A társadalom feladataira, a pusztuló középosztály megmentése érdekében, szintén Majláth József gróf és Emödy József orsz. képviselő mutattak rá legutóbb a magyar gazdák legutóbbi nagygyűlésén s az ő érdemük az, hogy a leghatalmasabb gazdatársadalmi szervezeteink ezt a fontos kérdést mindaddig napirenden tartják, míg az államnak, a törvényhozásnak és a közvéleménynek helyes irányba terelésével, annak sikeres megoldása biztosítva nem lesz.

Közös minisztertanács. Bécsből jelentik: A mai közös miniszteri tanács a közös költségvetéssel foglalkozott. Ebben a költségvetésben mint póthitel szerepel az az ötvennégy millió korona, amelyet a monarchia Törökországnak kárpótlásképpen fizetett, továbbá a hadvezetőség póthitele az idei tavaszi mozgósításért. A közös miniszteri tanács csak holnap fejezi be tárgyalását.

Elmaradt püspöki konferencia. Az ehó második felére hirdetett püspöki konfe-

rencia nem halasztott későbbre, hanem teljesen elmarad. A kongrua feloszlásának előkészítésére kiküldött bizottság tagjai ugyanis írásban tették meg jelentéseiket a heregprimáshoz és így a püspöki konferencia, melynek feladata lett volna a jelentéseket, meghallgatni, illetve átvenni, felesleges lett.

A politikai válság.

Wekerle Sándor miniszterelnök Bécsbe érkezett és ma délelőtt kihallgatáson jelenik meg a király előtt. A miniszterelnöknek kimerítő jelentést kell tennie a politikai helyzetről és így az audiencia előreláthatólag hosszúra fog nyulni.

Bécsből jelentik telefonon: Itteni mértékadó körökben pesszimistikusan ítélik meg a magyar politikai helyzetet. Itt úgy tudják, hogy a tegnapi minisztertanácson nem jött létre végleges megállapodás a kabinet tagjai között és hogy a kibontakozás módzataira nézve *Andrássy* és *Kossuth* között még mindig nagy differenciák állanak fenn. *Andrássy* végleges és rendezett állapotokat akar és ennél fogva az ő kibontakozási terve az összes függő kérdések elintézését öleli fel. *Kossuth* ismét provizóriumokkal akar dolgozni, mert csak így véli elkerülni a függetlenségi párt kettészakadását.

A helyzet komoly.

A lapok általában annak a nézetnek adnak kifejezést, hogy a politikai helyzet *nagyon komoly*. A kibontakozás reménye tegnap óta, alászállott. A függetlenségi párt hivatalos lapja a *Budapest* feltűnően borus hangon ír a helyzetről. A nevezett lap a többi között ezeket írja:

»Értesülésünk szerint a miniszteri tanácskozások során *elvi*, illetőleg *egységes megállapodás a kibontakozás irányára nézve nem történt*.

Világosabban szólva, ez annyit jelent, hogy az a megoldási terv, amely egy olyan átme-

neti kabinetet vett alapul, amely átmeneti kabinet tisztán a válósztójogi reform keresztülvitelére és e processzus tartamára alakult volna, ez a terv nem nyerte meg az *értékeslet szolidáris* vétumát. Wekerle Sándor miniszterelnök tehát, aki ma délután Bécsbe utazott, s holnap kihallgatáson jelenik meg a királynál, csupán referálhat a történelekről, de *nincs abban a helyzetben*, hogy a kibontakozásra nézve a kormány nevében pozitív előterjesztést tehesen az uralkodónak.

A helyzet súlypontja tehát a mai napon újra Bécsbe helyeződött át, s most ismét a királyi döntéstől függ a válság tovafejlődése: az az új alap, amelyen valaminő irányban kibontakozási programot lehetne fölépíteni. Nem tagadható, így vallják beavatott politikai körök is, hogy a *helyzet rendkívül komoly*, főként amaz *aknamuuka* folytán, amely egyenesen nemzetrontó célzattal válóságos uszítási munkát végzett ellenünk Bécsben.

Wekerle Bécsben. — Zichy a királynál.

Bécsből jelentik: *Wekerle* miniszterelnök az egész délelőttöt azzal töltötte, hogy a közös miniszterekkel tárgyalt. Ennek a tárgyalásnak politikai jelentősége is van, mert a költségvetési kérdések erősen belejátszanak az aktuális napi politikába. Hogy *Wekerle* bécsi tartózkodásának még ezenkívül is van politikai jelentősége, ezt senki sem tagadja.

S ezekkel a politikai kérdésekkel szoros összefüggésben van az a hosszú tanácskozás, a melyet *Zichy* Aladár gróf miniszter ma délelőtt *Wekerle*vel folytatott és amely után *Zichy* grófnak kihallgatása következett a királynál. Ámbár ezt a kihallgatást hivatalosan azzal okolják meg, hogy *Zichy* grófnak a királyi ischli utja óta nem volt alkalmja ő felségével találkozni, mégis föl kell tenni, hogy az ő kihallgatása ugyyszólván előkészítése volt *Wekerle* holnapi fogadásának a királyi által.

Wekerle bécsi kihallgatása alatt mindenestre tájékozódni fog arról, vajjon egyáltalában lehetséges-e, hogy ő és a többségi pártok tovább vigyék a kormányügyeket. Ez lehetetlen volna, ha a király tovább is ragaszkodnék

háromszor ide nézett. A végén még bekisér. Ab, pedig valaha! . . . (Felsőhaj.) Az emberek sietnek, az asszonyok idegesek, enki sem ad semmit. De hát mit tegyek? Hová menjek? Már minden apróságot eladtam, s az árát megettem. Ma már csak az időmet nyuj hatom nekik cserébe alamizsnájukért. De ők nem akarnak rólam tudni. És ez a sok gonosz, aki itt elmegy, a saját körében mégis derek ember! Oh, már vöröset látok az éhségtől, s vonat száguldoz fülemben. Mintha egy tüzes tenyér nehezednék agyamra . . . (Az arca hirtelen vidám kifejezést ölt. (Pompás eszme! Megvan! (E pillanatban többen mennek át a hidon, s szinte lökdösik egymást, annyira sietnek. A csavargó eléjük áll.) Uraim és hölgyeim! Nincs levélpapírom, a mit eladhassak, sem tintám vagy ceruzám, még cukorsipom, sem krajcáros gyűrűm! De van valami, a mi sokkal, de sokkal többet ér enél. Valami, a mihez nem hozzáérni, de a mit mégis láthatnak és nem kerül semmibe. Most kezdem! Jöjjenek közelebb, mert se nem harapok, se nem égetek! (Palcájával három egymás farkába harapó halat rajzol a homokba.) Uraim és hölgyeim! (A jövő-menők tévováznak, elindulnak meg vissza-

jönnek, a kíváncsiság beléjük ragad, s fogva tartja őket. Kört képeznek a csavargó körül.) Csak bátran, bátran! Egyelőre még nincs fizetett helyünk. A hölgyek jobbról, a férfiak balról, így. Egyenlőség, testvériség! Figyelem! Mert itt mindenki számára ugyanazzal a mértékkel mérnek és nem drága, s elvihetik magukkal. Jöjjenek közelebb, elérkezett a pillanat! A kisgyermekek dadái és a katonák is hozzájuthatnak! A családanyák épp úgy, mint a magánzók. A házasemberek, az agglagények, a mindkét nemkeli özvegyek. Még közelebb. Szoruljanak összebb egy kevéssé! A mit én árulok, az a küönös portéka, a melynek az egész világon nincs mása, egyetlen a maga nemében. Egyetlen! És ismétlem, hogy mégis mindenkinek jut belőle. Hasonlíthatatlan tárgy és mindjárt be is fogom ezt bizonyítani. Nem szerelmesek számára készült levélpapír, hanem a szerelem magál Nem töltő-toll, melynek nyílhegye van, hanem arany nyílak, amelyek gránát-tentával irnak az ember testére! Nem a husz souért kapható remontoár nikkellórától van szó, hanem a nagy Időmutatóról, mely a bőrzét igazgatja. Nem Wertheim-kulcsról, hanem az egyedüli kulcsról, mely megnyit min-

den ajtót. Nem a szerailok titkos, illatos füstölőjéről, hanem Keletnek minden illatáról! Nem a maga körül forgó pneumatikus lepkéről, hanem arról, a mi az igazi lepket repülni készíti. Az egyetlen, soha el nem pukkanó vörös léggömbörről! (Nyelvével csettint.) Megesküdtem reá, hogy mindenkinek megmutatom, a ki kíváncsi reá. És ez a jövő, a jelen, a múlt, a föld, az ég, a szerencsétlenség és boldogság, a bölcsék köve! Mit kívánnak egyebet?

Egy hang (türelmetlenül): Végre is, hát mi az?

A csavargó: Meglepetés! Mindenki csak annyit adjon, a mennyit mindent tudó szadunkban neki a meglepetés megér. Uraim! Hölgyeim! Ne féljenek! Jöjjenek közelebb, onnan hátulról! Én vagyok itt az egyetlen kereskedő, s én eladom önöknek — a napot!

Hangok a tömegből:

- Na!
- Becsapott bennünket!
- De igaza van!
- Rendőr!
- Zsivány!
- Tovább! Tovább!

Zárdába menő leánykák részére **iskolakötények**, harisnyák, keztyük, reggeli és sárcipők, esőernyők, fiókos tükrök, evőeszközök, mosdótálak, haj-, ruha- és fogkefék, ugyszintén fésük, szappanok és iskolatáskák, könyvszijak, toktartók legjutányosabban szerezhetők be

Friss és Társánál

Rákóczi-ut.

Telefon 130.

Telefon 130.

eddig mereven visszautasító álláspontjához az összes magyar követelésekkel, így a készízetés fölvetelének kérdésével és a katonai engedményekkel szemben. Ebben az esetben el kellene készülnie arra, hogy a mostani kabinet lemond minden további közreműködésről a politikai válság megoldásában.

Zichy audienoiája.

Bécs, szept. 14. Gróf Zichy Aladár, a király személye körüli miniszter, Wekerle Sándor miniszterelnökkel a Magyar Házban folytatott tanácskozása után Schönbrunba hajtatott, ahol a király délelőtt tizenegy órákor hülön kihallgatáson fogadta.

A miniszter a király ischli nyaralása óta ma volt először a Felség előtt, hogy amint ez a király minden nyári tartózkodásának befejezése után szokásban van, a folyóügyekről jelentést tegyen. (Bud. Tud.)

Wekerle a királynál.

Bécs, szept. 14. Wekerle Sándor miniszterelnök, aki ma résztvett a közös miniszteri értekezleten, a holnapi nap folyamán a király előtt külön kihallgatáson fog megjelenni. (Magy. Tud.)

Bécs, szept. 14. Wekerle Sándor miniszterelnöknek valószínűleg csak holnap lesz alkalma a Felség előtt kihallgatáson megjelenni. Az egész mai napot a közös miniszteri értekezletre szánták, sőt számbavették azt is, hogy a tanácskozást a költségelölírányzat nagy anyaga miatt holnap is folytatni kell.

Bécs, szept. 14. A közös miniszteri tanácskozás fél két óráig tartott. A tanácskozás a közös költségvetéssel foglalkozott. Különös megbeszélés tárgyát képezte a katonai költségvetés, melyben benn foglaltatnak az annexió költségei és haditengerészet fejlesztésének költségei is. A közös katonai költségvetésnek ez a része 160 millió koronát tesz ki. Wekerle Sándor tulajdonképpen azért jelent meg a tanácskozáson, hogy megismerje az osztrák miniszterek hangulatát arra nézve, hogy milyen engedményeket várhatunk Bécsből.

A csavargó (karjait kitarja a nap felé hangja meleggé válik): Távol legyen tőlem az önök intelligenciájában kételkedni. (Mosolyog.) De vannak, akik mégsem értettek meg. Azoknak meg kell magyarázni ezt a látványt. Nézzék, uraim és hölgyeim, mily nyugodt ez a nap! Most én megrendszabályoztam. Megragadtam a nagy sárga szarvait és most engedelmesen lenyugszik. Nézzék, nagyon kedves momentum ez, mert ha a torkán tüzet lehel is ki, sohasem evett mást, mint virágokat. Férfiak, a kik kincsek után áhítottak, ime, itt az arany! Asszonyok, kik a szépségért törtek magokat, nézzetek belé, minden ragyogó visszfény tükörébe. És nektek, sápadt gyermekek, itt vannak a rózsák, arcotokra! Szerelmesek, ime itt van a hid! Vagyontalan költők, itt vannak a gyönyörű rimék! Katonák, itt vannak a győzelem zászlói! És a ti számotokra, számotalan éhenhaló itt van egyetemes bankettje a vörös husoknak! Látjátok: nem hazudtam, arany hull belőle. Rubin- és gyémántcsillogás. Aranysárga fény, mint a milyen a gyöngyöző borban török meg? Nézzenek ide, mind, két kézzel szórom a kincset. Azoknak, akik nem fizetnek, nem eladom, de odaajándékozom a napot! Felteszi kalapját. A tömegeből tapsolás, nevetés, helyeslés hallatszik, s egy csomó apró ezüst- és réz pénz hull a csavargó lábaihoz.

Közgyűlés előtt.

A megyei párt értekezlete.

A ma tartandó közgyűlés tárgysorozatában egyáltalán nem szerepel olyan ügy, mely magára vonná a közönség nagyobb fokú érdeklődését. A közgyűlésen ugyszólván csupa folyó ügyet tárgyalnak, melyeket a szakosztály javaslata alapján legnagyobb részt vita nélkül fogadnak el. Legérdekesebb része lesz a mai ülésnek az 1910. évi költségvetés, melynek keretében egy új alap létesítése van javaslatba hozva.

A közgyűlés tárgyaival a tegnapi nap folyamán a megyei párt foglalkozott. A párt értekezletéről tudósításunk a következő.

Miskolczy Ferenc dr. elnöke alatt a pártnak csaknem minden tagja megjelent. Az értekezletet Miskolczy Ferenc dr. alispán nyitotta meg. A közgyűlés tárgysorozatából kiemeli Hajdu vármegye átiratát a szekularizációra vonatkozólag. Ezt az egy tárgyat tartja olyanakkal, melyben esetleg felszólalások történhetnek. Kijelenti, hogy a mennyire a Biharvármegye törvényhatóságának tagjait ismeri, itt a hajdu átirat visszhangot egyáltalán nem kelthet, miért is javasolja, hogy a párt fogadja el az állandó választmány javaslatát, tudniillik az ügy felett napirendre térést.

A párt a javaslatot egyhangulag elfogadta. Következett az 1910. évi költségvetés tárgyalása.

Miskolczy Ferenc dr. ismertette az 1909. évi költségvetés sorsát. Elmondta, hogy azt a miniszter még mindég nem hagyta jóvá, mert a költségek fedezetére egy százalékkal többet irányzott elő a vármegye. E miatt igen nagy kellemetlenségek állottak elő, mert a tisztviselőknek sem tudták fizetni a különböző illetményeket.

De kellemetlen helyzetbe jutott a vármegye a kulturális célok előmozdítására előirányzott pénzeknél is, amennyiben ezeket be kellett szüntetni a miniszter határozata alapján. A vármegye ez évben csakis azokat a kulturális célokat segítette, a melyekkel szemben már korábban is obligóban állott.

A közszükségleti alapnak ily rossz állapota pedig onnan van, mert annak a legnagyobb részét a különböző építkezések emésztik fel. Azért javasolja az alispán, hogy a vármegye egy új alap és pedig az *építkezési alap* létesítését határozza el. Ily formán a főszoigabírói lakok építése, azok tatarozása, mely évenként negyven és 50000 korona körül váltakozik, kiesik a közszükségleti alapról és az új alapról nyer fedezetet, melyre most már kivethetik az eddig jóvá nem hagyott százalékot.

Az így létesített alap szerint aztán a vármegye első sorban is az eddig elmulasztott fizetéseit eszközölné, melyekből különösen a tisztviselők személyi illetményei nagyon is égetővé lettek.

A vármegye ilyen határozata nem lenne új az országban, mert már több törvényhatóság hasonlóképpen járt el és azokat a miniszter nem kifogásolta.

Az alispán kéri a pártot, hogy a mai közgyűlésen teendő fenti javaslatát támogassa, amit a párt egyhangulag el is fogadott.

Ertsey Péter dr. a kórházi tisztviselők érdekében szólalt fel. Tanulmányozta a kórházi tisztviselők helyzetét és úgy találta, hogy a vármegyénél a kórházi tisztviselők mindenütt úgy szerepelnek, mint megyei tisztviselők, csupán a belügyminiszter tesz különbséget a két tisztikar között. Javasolja, hogy a párt a mai

közgyűlésen támogassa az ő erre vonatkozó indítványát. Javasolni fogja pedig, hogy a vármegye írjon fel a belügyminiszterhez, miszerint az eddigi különbséget törölje el és a kórházi tisztviselőket megyei tisztviselőknek tekintse.

A javaslatot egyhangulag elfogadta a párt s ezzel az értekezlet 6 órákor véget ért.

Elnök-válság a színügyi bizottságban.

— A színügyi bizottság ülése. —

Dr. Várady Zsigmond széles körben el van ismerve nemcsak kimagasló tehetségnek, nagy tudású férfiúnak, hanem meg van áldva a szó hatalmával: tagadhatlanul kiváló szánok. Csak hogy ő nála is bebizonyult, hogy a kiváló tehetségeknek mindég van fogzatákoságuk is, amely lerombolja, vagy legalább is gyengíti azt a sikert, amelynek a kiváló tehetség munkája nyomában kellene járnia. Az ő szóvirágai-ból soha sem hiányzik a tövis, amely szur, sebez legtöbbször ok nélkül. Egyetlen beszéde sincs, amelyből a nagy tudás, a formai szépség me'lett élő ne bugygyanna — az ep.

Ebből bőven kaptak már a közgyűlés termében a függetlenségi párt tagjai a városi tanács, a klerikálisoknak gunyolt katolikusok, szóval mindenki, akit keszede érintett, nyiltan, vagy burkoltan. Egyszer nyiltan, máskor és a legtöbbször, a sanda mészáros módjára. Formás szép beszédei közben elragadja a heve, a guny, a vád nyilával sebez mindenkit, aki nem az ő nézetét vallja s másként merésze' gondolkozni.

Legutóbb a városi párt ülésén „gyávának” nevezte, aki nem akarja elvenni a katolikus egyház vagyonát.

Sajnos, hogy a színügyi bizottság tegnap ülésén is erőt vett Várady Zsigmond kiváló tehetségén a — természete.

A nagyváradi szintársulat erkölcsrontó működésén megbotránkozott minden jobb érzésű ember s hogy ezt szóvá tette Várady Zsigmond, helyes és bölcs dolog volt; de azok a kifakadások a színügyi bizottság és annak érdemes elnöke ellen, nagyon kirittak a beszéd keretéből s arra szolgáltak, hogy konkolyt hintsenek s vizsályt támasszanak. Javítani nem úgy kell, hogy az egy célra törekvő, ugyanazon eszméért fáradozó buzgó munkásokat elkedvetlenítsük, előzzük a becsületes munkától.

Éppen dr. Hoványi Géza nem érdemelte meg, hogy olyan modorban bíráljuk működését, mint Várady Zsigmond tette a színügyi bizottság tegnapi ülésén. Aki ösméri, és ki ne ösmerné, dr. Hoványi Géza fáradhatatlan buzgalmát a közügyek körül, csak a legnagyobb tisztelettel viseltethet iránta. Aki oly önzetlenül, buzgón áldozza tudását, idejét a köznek, az nyereség egy városra s a közönség csak hálával s köszönettel adózhat érte.

Az ilyen incidensek csak azt szolgálják, hogy legjobbjaink kövessék a Mihelffy Adolffok, Farkas Izidorok példáját. Megutálják a közügyeket.

A színügyi bizottság tegnapi, este 8 óra feléig tartott viharos ülésének lefolyása különben a következő volt:

Szives pártfogást kérünk

Értesítés.

Van szerencsénk értesíteni szives pártfogóinkat, hogy szeptember hó elsejétől angol uri szabó üzletünket Szent János-utca 1. sz. a. megnyitjuk

Kiss és Társa

angol uriszabók
Nagyváradon.

Dr. Hoványi Géza elnököt, jelen voltak: Mezey Mihály, Rimler Károly, Stark Gyula, dr. Pácz Sándor, dr. Kurländer Ede, Harmathy Károly, Beczkay Lajos, dr. Várady Zsigmond, dr. Adorján Emil, Grácz Lajos tüzoltó parancsnok, Erdélyi Miklós szinigazgató és dr. Molnár Imre jegyző.

A tanácskozást az elnök azzal nyitotta meg, hogy bejelentette, miszerint a következő évről a páholyok bérletére nézve az eddigi bérletiek jogokkal.

Dr. Kurländer Ede felvetette, hogy a szinügyi bizottság behozta a páholy bérletekre reflektálók törzskönyvét, de arról nem gondoskodtak, hogy mi történjék, ha valamely tényleges bérlet elhal. Hogy az özvegy továbbra is igényeljen bérletet, az méltányos, de azt látjuk, hogy már távolabb álló rokonok is lefoglalják a bérletet. Meddig terjed ez a jog, afelett kell gondolkozni. Indítványozza, hogy mondják ki, miszerint halál esetén az özvegy, vagy az elhalt törvényes leszármazói vehetik igénybe a bérlet előjogát, de tovább ne terjedjen ez a jog.

Elnök helyesli a felvetett eszmét és az indítványt.

Dr. Várady Zsigmond indítványozza, hogy a páholyok bérleti árát 50 százalékkal emeljék. Így megcsappan a páholybérlet száma, s az igazgató anyagilag előnyösebben jön ki s inkább lehet tőle követelni, hogy emelje a színház művészi színvonalát.

Ez ellen dr. Kurländer Ede szólalt fel, míg dr. Adorján Emil a Kurländer indítványát helyteleníti.

Mindkét indítványt a jövő havi ülésre küldték ki.

Ezután a felett folyt a vita, hogy az új tüzoltó parancsnok tagja lehet-e a szabályrendelet szerint a szinügyi bizottságnak, s a színházban megilleti-e egy szabad hely. A szabályrendelet a főparancsnokot tünteti fel, mint a bizottság tagját, tüzoltó főparancsnok azonban ma már nincs sehol az országban, csak parancsnok.

Mezey Mihály szakszerűen kimutatja, hogy szükséges, miszerint a tüzoltó parancsnok rendes tagja legyen a szinügyi bizottságnak, valamint az is feltétlenül szükséges, hogy jelen legyen a szinüladásokon a színházban. Így van ez az egész világon.

Dr. Várady Zsigmond más nézetben van, de abba belemegy, hogy a tüzoltó parancsnok meghívassék a szinügyi bizottság ülésére, de szavazati joga ne legyen.

A bizottság többsége amellett foglalt állást, hogy a tüzoltó parancsnok tagja a szinügyi bizottságnak, de szavazata nincs; mivel pedig a szabályrendelet minden biz. tagnak szavazatot biztosít, kéri a tanácsot, hogy a szabályrendeletet akként módosítsa, miszerint a tüzoltó parancsnoknak ne legyen szavazata.

Érdekes, hogy a polgármester nem szavazott, s mikor ennek okát kérdezték, indignálódva jelentette ki, hogy azért nem szavazott, mert helytelennek tartja, hogy a szinügyi bizottság beleavatkozik ilyen kérdésbe.

*

Elnök bejelentette, hogy a szinigazgató a téli szezon szeptember 25-én kezd meg s a bérlet október 1-én veszi kezdetét. Szeptember 25—30-ig a következő darabokat adják: Baba, Sárga csikó, Hoffmann meséi, Nebántsvirág, Rang és mód, Ahol utatkoznak.

A bejelentést tudomásul vették.

Vádak a bizottság és az elnök ellen.

Ezután olyan jelenetek színhelye volt a szinügyi bizottság ülése, amilyent még ebben a bizottságban nem láttunk.

Dr. Várady Zsigmond éles bírálatot mondott a szinüladások eddigi működéséről. Sajnos, hogy a társulat működésére, az előadásoknál ujabban meghonosodott káros irányra gyakorolt kritikába belevitte szenvedélyes természetét s érdemtelenséggel támadta a szinügyi bizottságot és annak buzgó elnökét. Azzal kezdte beszédét, hogy azért nem bírálja gyakrabban Erdélyi működését, mert az anyagi érdekeit nem akarja érinteni. De mindennek van határa. A színház irodalmi és izlésbeli színvonala sülyed. A repertoire nem méltó a színház nevéhez. Igaz, hogy a közönség izlése megromlott, trágárságokat követel és az igazgató táplálja, fokozza a közönség izlésének elfajulását. Régen a Ninis is pikáns volt s ma már Vigyízz a nőre kell. De ennél nagyobb baj a drámai műfaj elfajulása. A bukott, rossz darabokat veszi az igazgató. Ezt tiltásuk meg. Ha a jó darabok drágák, inkább ne adjon premiért. Más társulatoknál kiváló darabok vannak műsoron. A rendezés is botrányos. A darabok között cirkszelőadásokat mutatnak s erre az elnök adja meg az engedélyt. Ugyancsak az elnök engedélyével lépett fel Rozsnyai. Ilyen botrányok elkerülése végett mondják ki, hogy minden, a szinüladásoktól elütő vállalkozás csak a szinügyi bizottság engedélyétől függjön. — Felemlítette a színház világításának hiányosságát. Majd ráért a katonazene behozatalára s ezért is erős oldalvágásokat mért egy a szinügyi bizottságra, mint az elnökre. Erősen bírálja, hogy mikor a szinigazgató és társulat ellen felszólal, azonnal védőkkel áll szemben. Az elnök ne vegye mindjárt védelmébe az igazgatót. A katonazenét sem lett volna szabad elfogadni a bizottságnak, de ez nem teljesíti kötelességét. Ha ezt nem reperálja egy év múlva az igazgató, szemben lesznek vele. Az új szerződés közelekkor mindezeket felvevén s ha nem veszik figyelembe, indítványozni fogja, hogy a szinügyi bizottság, mivel működése céltalan, haszontalan, szüntesse meg magát s a színházat adják berbe. Akkor az igazgató azt tehet, amit akar.

Harmathy Károly a Várady kritikájának a repertoírra, a cirkszi mutatványra vonatkozó részét elfogadja, de megjegyzi, hogy kitűnően rendezett előadások is voltak.

Dr. Hoványi Géza azt tartja, hogy minden attól függ, milyen szemüvegen nézik. Várady Zs. sötéten nézi. Jogos, ha a saját nézetének kifejezést ad, de tisztelni kell a másét is. Más társulatok sok mindent hirdetnek, de az a kérdés, mit tartanak be. Az igazgató védje magát, de ő nem lát oly megrovandó dolgokat. A váradi társulat fel meri venni a versenyt más városok repertoírjával és előadásával. Az igazgatóval meg van elégedve. Dr. Várady beszédében az igazgatót, az elnököt, a bizottságot végig ostromozta; ezt nem lehet szó nélkül hagyni. Leckéztesse meg önmagát. Visszautasítja azon vádat, hogy a bizottság nem teljesíti kötelességét. Várady Zsigmond nem teljesíti ezt, mikor nem jár fel az ülésekre.

Dr. Várady Zsigmond nem ostromozott senkit. Nem bántotta az elnököt, akit becses közéleti működéséért tisztel. Csak kérni akarja, hogy a jövő szezonra az állapotok szorálva legyenek. A kifogásolt dolgokat az elnök ne engedélyezze, hanem azok felett a döntés a bizottság kezében legyen. Ezekért a dolgokért nem jár az ülésekre, sőt már le is akart mondani. Az elnök ne legyen védője az igazgatónak. Kifogásait különben fenntartja a szinüladások működése ellen.

Dr. Hoványi Géza kijelenti, hogy csak azt utasította vissza, hogy a szinügyi bizottság működése eredménytelen. Kéri a bizottság hatá-

rozatát arra nézve, hogy ő mikor követett el mulasztást.

Dr. Adorján Emil nem érzi magát sértve Várady felszólalása által; az nem sértette az elnököt se. Azt kifogásolja, hogy Várady Zsigmond a trivilitást jó előadásban nem ellenzi. A színház arra való, hogy a kulturát terjessze.

Dr. Hoványi Géza azt óhajtja, hogy mondják meg, mivel követett el mulasztást?

Dr. Adorján Emil: Ő Rozsnyait nem engedte volna fellépni.

Dr. Hoványi Géza, ha egyes bizottsági tagoktól ilyet hall, utoljára elnököl a bizottságban. Lelkiismerete szerint mindig hiven teljesítette kötelességét. Mi szüksége van arra, hogy ilyen ok nélküli támadásoknak kitegye magát. Levonja a konzekvenciát.

Dr. Várady Zsigmond ismét kijelenti, hogy sérteni nem akart. Indítványát ismétli. Ha indítványában sértést vélnek, ez téves, mert ő nem mondott senkire sértőt.

Mezey Mihály rámutat, hogy ilyen indítvány már sokszor volt a bizottság előtt s azt a bizottság el is fogadta. Az indítványt magát ő most is elfogadja, de Várady minden szavát nem, mert oly kitételeket használt, amely jogosan sérthette az elnököt. Rozsnyai dolgait nem ismeri oly alaposan, mint Várady, s talán ő sem tagadta volna meg az engedélyt. Az elnöknek is van önálló véleménye. Minden kis dolgot nem lehet a bizottság elé vinni. Az elnök nyakán óriási teher van s működését ezért sem szabad korlátok közé fogni. Az indítványt a szinigazgatóra és a társulatra vonatkozó részét elfogadja.

A bizottság elfogadta ezután Várady Zsigmond következő indítványát:

1. A szinügyi bizottság, tekintettel, hogy új szezon közelebb van, felkéri a szinigazgatót, hogy a megválasztott daraboknál elővigyázó legyen s a túlsok frivol darabokat lehetőleg, a silány és értéktelen darabokat pedig teljesen zárja ki;

2. a színházban bármi, a szinüladások fogalmán túlmenő mutatványra vagy szereplésre a szinügyi bizottság engedélyét szerezzék meg;

3. a rendezésnél és világításnál az eddigi fogyasztékosságot mellőzze.

Harmathy Károly szólalt még fel. A szinüladások és a bizottságra nagy veszteség lenne az elnök távozása, valamint Várady Zsigmond távolléte is veszteség lenni. Kéri, hogy a mai incidens ne vegyék oly mély érzéssel. Emberek vagyunk s néha a szavakat nem úgy helyezzük egymás mellé, mint kellene. Tekintsék a közügyet, amelyre veszteség volna távozásuk.

Dr. Hoványi Géza berekeszti az ülést s köszöni az eddigi bizalmat. Az elnöki széket többé nem foglalja el.

A bizottság tagjai a kellemetlen incidens hatása alatt, teljesen konsternálva oszlottak szét.

UJDONSÁGOK.

Kérjük igen tisztelt vidéki olvasóinkat, hogy előfizetéseiket mielőbb megújítani sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldésében e miatt akadály történjen.

* **A boszu.** Blága Toma a volt esküldi bíró jelenleg a nagyváradi ügyészségen várja az igazságszolgáltatás ítéletét maga felett a nyolc évvel ezelőtt elkövetett rablói cselekedete miatt.

Téli szükségletek fedezésére

a legolcsóbb bevásárlási forrás

Mezey János és Társa
fűszer és csemege üzlete

NAGYVÁRAD,
Szt. László-tér, Takarékpénztár épület.
Telefon: 249. Telefon: 249.

miatt. A bíróságtól való távozás óta valósággal fellélegzett a község és rég nem élvezett nyugalom tért a faluba. Eddig mindenki örült a megszabadulásnak, most már azonban tulmennek ezen és a régi haragosok, a megbántottak egymásután akarják megbosszulni magukat a rettegett bíró háza népén. Tegnap éjjel 3 órakor Esküllő utcáit s a község határát vérvörös láng tenger fénye világította be. Blaga Toma háza égett. A lakosság a tüzet azonnal észrevette, azonban senki sem mozdult, hogy az épület megmentse. Csupán a házbeli futkostak ide s tova, hogy a mi megmenthető, hát megmentésék. A lakóháza a tűz átcsapott a gazdasági épületekre is, melyek reggel 6 órára a főpülettel együtt teljesen elhamvadtak. A tüzesetről jelentést tettek a hatóságoknak is, mely megindította az eljárást. Eddig azt állapították meg csupán, hogy a tűz gyújtogatásnak az eredménye, de hogy ki volt a gyújtogató, azt nem tudják megállapítani, annyira összetart a lakosság, mely a Blaga familiának még a hirmondóját sem szereti.

* **Garázdálkodó díjak.** Erdős Lajos biztosító társulati díjkor többszörös garázdálkodás miatt lezáratta a rendőrség, a bünygi osztály pedig nevezett egész halmaz feljelentés alapján becsületsértés, könnyű testi sértés és közcsend elleni kihágással gyanúsítva előzetes letartóztatásba helyezte s átküldte a kir. járásbíróhoz büntető osztályához.

* **Elgázolta az omnibusz.** Nagyszalon-tárolt jelentő tudósítók a következőket: Tegnap délután a vonat megérkezése után egy bérkocsi indult el az ottani állomásról a község felé utasokat vive. Duró János 10 éves lehelcházai gyermek felkapaszkodott a kocsi hátujára. A bérkocsi után közvetlenül egy omnibusz haladt tele utasokkal. A két jármű között alig volt 3-4 méter távolság. A gyermek látva, hogy a bérkocsi kocsi észrevette, hirtelen leugrott a kocsi oldalára, még pedig oly szerencsétlenül, hogy elesett a közútra s az utána jövő omnibusz elgázolta. A kerek valósággal ketté roppantották testét s szörnyet halva maradt ott. Az ügyészség szigorú vizsgálatot rendelt az ügyben.

* **Megöltek egy legényt.** Árpád község fiataljainak legdaliásabb alakjai voltak Bokros András és Balázs József. E legények gyermekkoruktól fogva nagyon jó viszonyban éltek egymással. Alig cseperedtek fel azonban a legények, máris a legveszedelmesebb ellenfelekké tette őket a szerelem, melylyel mindketen egy leány iránt viseltettek. Tegnap este az öreg Bokros Jánoséknál házi multság volt melyen megjelent a két legény is Bokros János Gábor nevű fia és az ellenfele Balázs József. A két legény egy leánynak udvarolt. A leány pedig Bokros Andrást tüntette ki, ami Balázst annyira elkésértette, hogy kést rántott és mielőtt megudták volna fékezni, azzal Bokros Andrást szíven szúrta. Bokros azonnal meghalt, Balázs Józsefet pedig a csendőrség kísérte be a tenkei járásbíróhoz, ahonnan ma szállítják be a nagyváradai ügyészségre.

* **Halálozás.** Résztétel vettük a hirt. Gilreiner Adolf államvasuti főellenőr feleségének haláláról, mely gyászba borítja Nagyvárad egyik régi közbecsülésben álló családját az Amigó családot. A családi gyászjelentés a következő: Gilreiner Adolf mint férj, özv. Amigó Józsefné mint anya, egy a maguk, valamint az összes rokonság nevében is fájdalomtól megtört szívvel tudatják, a forrón szeretett jó nő, gyermek és rokon Gilreiner Adolfné szül. Amigó Lujza t. hó 14-én reggeli 3 és fél órakor rövid szenvedés és az utolsó

kenet felvétele után életének 55 ik, boldog házasságának 32-ik évében történt gyásos elhunytát. A megboldogult drága halott földi maradványai t. hó 15-én d. u. 4 órakor fognak Balassa-tér 5. sz. gyászházánál a római katolikus egyház szertartása szerint beszenteltetni és az olasz-i temetőben a családi sírboltban örök nyugalomra helyeztetni. Az engesztelő szent mise-áldozat t. hó 16-án d. e. 10 órakor fog a várad-olaszi-i plebánia-templomban az Egek Urának bemutatottai. Mely végzettségétélre az elhunyt rokonai, barátai és ismerősei tisztelettel meghívotnak. Nagyvárad, 1909. szeptember 14-én. Áldás és béke poraira!

* **Halál a nagypiacon.** Tegnap éjjel a Nagypiac-téren Farkas Éliás 35 éves nagybárdi teknőkesztő hirtelen elhalt. A meg-ejtett orvosi vizsgálat megállapította, hogy a nevezett már régebb óta tüdővészben szenvedett s ez okozta hirtelen halálát, amiért is a rendőrség a temetési engedélyt kiadta.

* **Forgópisztolyokat loptak.** Klein Jenő bádigos segéd mult hó folyamán a vármegye házána csatorna javítási munkálatokat végzett s ez alkalommal a megyeház padlásának léccel elkerített részébe behatolt Andrássy Ferenc tanulóval együtt. Az elkerített részt gondosan átkutatták s ott kilenc db. forgópisztolyt találtak, amelyből 6-ot Klein Jenő, hármat pedig Andrássy Ferenc elloptak. Az elloptott revolvereket aztán a városba különböző helyeken eladogatták. A rendőrség a roztra tért fiatal embert letartóztatta s a nyomozást folytatja a lopott tárgyak megkerítése tárgyában.

* **Elveszett tárcsa.** Dr. Preler Ödön élelmezési tiszt feljelentést tett a várad-i rendőrségen, hogy tegnap este 7 és fél 8 óra között a Sas szállodától a Széchenyiig vezető uton zöld színű ezüst veretű pénztárcáját elvesztette 36 korona tartalommal s kérte az esetleges hűtlen megtaláló ellen a büntető eljárás megindítását.

* **Szerencsétlenül járt munkás halála.** Szeptember hó 7-ikén a remeci ipartelepen súlyos sérüléseket szenvedett Tomcse Flóra munkás. Mint tudósítók értesít, a nevezett munkás tegnap sebébe belehalt. Az ügyészség elrendelte a vizsgálatot.

* **Találtak egy kerek bélyegzőt.** Igazolt tulajdonosa átveheti a rendőrségen I. em. 7. sz. szobában.

* **Rendőri hírek.** Farkas János sarkadi vályogvető tegnap délután a Nagyvásár-téren 18 koronáért egy pár csizmát vásárolt s ezt megőrzés végett sógorasszonyára, Kovács Jutinnára bízta. Félóra mulva elakarta vinni a csizmáját, mikor sógorasszonya mondotta, hogy a csizmája elveszett s azt valószínűleg Albuéz Péter vizesgyáni napszámos lopta el, aki folyton a szekér körül ólálkodott. A rendőrség a gyanúsított embert letartóztatta. — Klein József Liliom-u. 1. sz. a lakos panasolja, hogy a padlásról egy drb. hi-zett ágyterített, egy drb. kék színű kékés abroszt, s még több más tehérműt összesen 20 korona értékben ismeretlen tettes elloptott. A rendőrség az eljárást folytatja.

x **ISKOLAI BEIRATÁSOK** megkezdődtek, mely alkalomból ajánljuk gyermek cipők, kalapok és fehérműek beszerzésére REICHARD áruhaza céget Fő-utcán.

x **Érdekes látványosság.** Mától kezdve a nagyvásár tartama alatt reggel 9-től esti 10 óráig érdekes látványosságban lesz része a város közönségének. A híres Kocka-féle Barum amerikai dupla állatsereglet lesz látható a Nagypiac-téren. Naponta 50 drb. idomított vadállat kerül bemutatásra két óriási vascirkuszban. párducok, medvék, 18 oroszlan, farkasok, hiénák, lovak, szarvasok, tevék s az afrikai sivatag legvérengzőbb vadjai. Naponta idomítás etetéssel egybekötve. 6 világűrű

állatszeldítő és állatszeldítőző fog fellépni, akik vakmerő produkciókat végeznek. Töm-ges látogatást kér Kocka és Barum, tulajdonosok. E nem mindennapi látványosságra mi is felhívjuk a közönség figyelmét.

x **Telefon 897.** Az őszi idény közeledtével van szerencsénk a n. é. vevőközönség b. figyelmét felhívni ujonnan berendezett és megnagyobbított üzletünkre, melyben berlini és párisi divat tudósítások alapján úgy a női felöltőknél, mint a szövet és fehérmű osztályánál a legszebb és legfinomabb áruk vannak raktárom. Mérték után megrendeléseket jutányosan eszközölünk. Tisztelettel Klein Géza és Ödön Nagyvárad Rákóczi-ut 2.

TÁVIRATOK.

A trónörökös a német hadgyakorlaton.

Bécs, szeptember 14. Ferenc Ferdinánd főherceg tegnap este kíséretével Münchenen és Würzburgon át Mergentheimba utazott, hogy ötelsége képviselőben a német császár meghívására résztvegyen a német császárhadgyakorlatokon. Ferenc Ferdinánd főherceg délután 5 órakor érkezik Mergentheimba és előreláthatólag e hó 17-én érkezik vissza Blühnbachba.

Szerbia köztársaság. (?)

Belgrád, szept. 14. Nagy összeesküvésnek jöttek a nyomára. Egy nagybárára katonatisztekiből álló társaság a Karagyorgyevics dinasztia megbuktatásán, sőt kiirtásán fáradozott. Különösen nagy az ellenhangulat György trónörökös ellen, aki legutóbb kijelentette, hogy az esetben, ha nem fizetik ki az adósságait, meg fogja ölni az édes atyját. Az összeesküvőknek végcéljuk az, hogy Szerbiát köztársasággá alakítsák.

A braganzai herceg esküvője.

Budapest, szept. 14. Jövő héten lesz Don Miguel braganzai hercegnek esküvője Stewart Anita amerikai milliomos leánnyal. Hir szerint Ferenc József király a menyasszonynak az esküvő után hercegnői címet fog adni.

Nagy visszaélések a fővárosi pénztárban.

Budapest, szept. 14. A fővárosi számvévőség III. osztályában nagy visszaéléseknek jöttek a nyomára. Harpáczyk nevű számtiszt megfelelő provizorium ellenében a tisztviselőknek kiutalta a tiltott fizetést. Így a város több mint 40000 koronával lett megkárosítva. A számtiszt manipulációjában igen sok előkelő tisztviselő is érdekelve van. A bünyös számtiszt ez idő szerint Párisban tartózkodik, és mit sem sejt arról, hogy leleplezték.

A lövőpetrii gyilkosság

Nyiregyháza, szept. 14. Ma a kérdések megszövegezése a vád és védbeszéd képezték a tárgyalás anyagát. Az ügyész mindössze egy kérdést tett fel és pedig:

Bünyös-e Róth Albert abban, hogy

előre megfontolt szándékkal feleségét karbolsav oldattal ölte meg, vagy sem?

A védő nem tett fel külön kérdést. Az ügyész Róth Albert bűnössége mellett oly súlyos és bizonyított vádbeszédet mondott, hogy annak alapján Róth elítélését remélik. Ítélethozatalra hajnalban kerül sor.

Érdekes házasság.

Budapest, szept. 14. Gross-Meseritschből jelentik: A gross-meseritschi uradalom birtokosa Harrah Ferenc gróf jegyet váltott Chotek grófkisasszonnyal, a trónörökös feleségének legifjabbik hugával. Harrah grófnak ez lesz harmadik felesége. Első házassága gyermektelen maradt, Lobkowitz Rudolf herceg leányával való második házasságából két gyermeke született.

TANÜGY.

△ **Veni Sancte a jogakadémián.** F. hó 15-én szokásos ünnepség keretében veszi kezdetét a jogakadémia 1909—1910. tanéve. Délután 10 órakor Veni Sancte és szentmise lesz a premontrei rend templomában, melyet dr. Némethy Gyula akadémiai hitszónok mond. Utána gyülekezés az akadémia disztermében, hol Bozóky Alajos dr. kir. tanácsos, igazgató megnyitó beszédet mond. Hoványi Gyula jogtanár »A jogbölcsélet jogi oktatásunkban« címmel felolvasást tart.

EGYESÜLETEK.

⊗ **A Kath. Kör választmányi ülése.** Folyó hó 15-én, szerdán d. u. 6 órakor a Katholikus Kör választmányi ülést tart. Ez lesz a választmányának a nyári szünet után első ülése.

SPORT.

⊙ **A nagyváradai versenyek.** A nagyváradai verseny-egylet f. é. szeptember hó 18 és 19-én azaz szombaton és vasárnap tartja meg Nagyváradon a kétnapos *lóversenyeit*. A versenyek a nevezésekből ítélve igen jól fognak sikerülni. A versenyek szép mezőnyöknél fogva érdekesek lesznek. Nagyon fogja a versenyeket emelni azon körülmény, hogy a verseny-egylet elnöke gróf Tisza István a folyó évi versenyeken ismét lovagolni fog s bizonyára győzelemre is fogja vezetni tenyészetének kiváló egyedeit. — A biharmegyei *ügetőverseny-egylet* pedig f. é. szeptember hó 25-én Nagyváradon tartja meg az első versenyét. Az ügetőverseny 6 számból fog állani, melyek iránt már most nagy érdeklődés mutatkozik. Az ügetőversenyekre a nevezések szeptember hó 20-án este 8 órakor záratnak le.

Igazságszolgáltatás.

§ **Az agg koldus rabló.** A debreceni kir. törvényszék esküdtbírósa, egy, vadházasságban élő pár fölött ítélkezett tegnap. A házaspár az országuton fényes nappal megtámadott egy agg koldust, akit mindenből kitosztott, aztán súlyosan megsebesített.

A rabló házaspár Gyöngyösi Rostás Károly hosszupályi lakos és a vele vadházasságban élő Nagy Eszter. Ez év június 2-án délután 2 óra tájban a Hosszapályi és Hajdubágos közötti országuton mentek, amikor találkoztak D. Szabó János 73 éves koldussal, aki vállán tarisznyával, kezében hosszú kopott bottal haladt az országuton. A kissé ittas állapotban levő házaspár szóváltásba elegyedett az agg koldussal, majd hirtelen rátámadtak és tarisznyáját, amelyben két kilogramm liszt, három tojás és hatvan fillér készpénz volt, elrobolták tőle. Aztán pedig kézzel és bottal ültették és bedobták az országut mentén elhúzó árokba. A szegény öreg koldus segélykiáltására figyelmessé lett egy közeli tanyás asszony, Rezes Józsefné, aki azonnal a helyszínre futott, mire a rabló pár elmentek.

Gyöngyösi Rostás Károlyt és asszonyát hamarosan elfogták és egy kerület tegnap az esküdtbírósa elé.

A főtárgyalás során a vádlottak beismerték bűnüket és Gyöngyösi Rostás Károlyt egy évi, Nagy Esztert pedig egy évi és egy havi börtönbüntetésre ítélte a törvényszék az esküdtek verdiktje alapján.

KÖZGAZDASÁG.

Budapesti tözsdetudósítások.

A gabonatözsdé határidői.

Budapest, szeptember 14.

— Délután 4 órakor. —

Buza május 1909. 50 kilogrammonként	14.35
Buza októberre	13.97
Buza ápr.	11.80
Rozs okt.	10.29
Zab májusra	—
Zab októberre	7.78
Tengeri máj. 1909.	7.86
Tengeri jul.	8.05
Tengeri májusra 1910.	7.24

Az állatvásárszámokban. A most lezajlott országos állatvásár forgalmi tekintetben nem felelt meg a várakozásnak, amennyiben a felhajtás kevesebb volt a június havi országos vásár forgalmánál. A vásárra felhajtott 5840 drb. szarvasmarha, ebből eladatott 3192 drb. Sertést 114 drbot hajtottak a vásárra, amelyből elkelt 888 drb. Lovat 3369 darabot hajtottak fel s ebből 917 drb cserélt gazdát. Az ipar és a termény vásár kielégítő volt.

SZERKESZTŐI PÓSTA.

Beküldő. (Helyben.) Hogy egy zsidó társaság zsidó ünnepen tartja a gyűlését, ahhoz nekünk semmi közünk. Ez az ő dolguk, ők tudják, vagy legalább tudniuk kell, hogy mit engednek meg, vagy mit tiltanak a talmudisták. De az a társulat tudomásunk szerint nem zsidó társulat hanem tüzeti részvény társaság és tagjai közt több keresztény is van.

Panaszkodó anya. Siralmas hangú levelében az elvetemült gyermek hálátlanságának egyik legmegszokottabb esetét tárta elénk. Ennek orvoslására azonban nem vállalkozhatunk, bármennyire is osztozunk szülői fájdalmában. De különben a jelen esetben nem is érünk célt. Terjedelmes levelében gyermekét oly erkölcsi romlottságban létezőnek írja, hogy őt a társadalom előtt sajtó útján lehetetlenné tenni amugy sem lehet. Az ilyen elvetemült emberekre a büntető törvények tartalmaznak megfelelő intézkedéseket, azért leghelyesebb volna, ha orvoslásért oda fordulna. A törvény sokkal érzékenyebben nyújt önnek némi elégtételt, mint mi nyújthatnánk.

A szerkesztésért felelős
Dr. VUCSKIS GYULA.

Egyszeri használat meggyőz mindenkit, hogy a

Gyöngy Szinszappan

minden vízben, akár meleg, vagy hideg, kemény vagy lágy, gyorsan és erősen habzik; könnyen hatol a szövetbe, MEGLEPŐ GYORSAN OLDJA A SZENNYET, anélkül, hogy a szövetnek legkevésbé is ártalmára volna, teljesen tiszta és ment maró anyagoktól.

Csodálatos tisztító erejét a nyers anyagok leggondosabb kiválasztásának köszönheti.

A Gyöngy Szinszappan

mindig egyenlő minőségben lesz előállítva.

Használata minden tisztítási célra és mindennemű mosáshoz a legkiadósabb.

A Gyöngy Szinszappan

minden háztartásban jelentékenyen megtakarít IDŐT, MUNKÁT és PÉNZT.

A Gyöngy Szinszappan

a mosószappanok királya.

Elsőrendű magyar gyártmány

Készíti a

Magyar Zsirművek r. t.

Nagyváradon,

melynek városi raktárában (Zöldfa-utca) ezenkívül a mosószappanok minden faja (debreceni, szegedi, csont, márvány, legfinomabb beretvászappan stb.) valamint KÓKUSZISZR, CSÓ és LEVESTÉSZTÁK a legkisebb mennyiség vételénél is EREDETI GYÁRI ÁRON KAPHATÓK.

Értesítés.

Több oldalról arról értesültem, hogy fehérnemű varrodámat nem folytatom, tisztelettel értesítem a n. é. közönséget, hogy ne adjon hitelt ennek a rosszakaratu híresztelésnek, sőt most még jutányosabban eszközölhetek minden e szakmába vágó munkát, mivel üzletem *saját lakásomon folytatom* és nem kell fizetnem a *nagy üzletbért*, elvállalok *minden fehérnemű varrást, himzést, a legújabb himzőminták előnyomtatását, menyasszonyi kelegyékét a legszebb kivitelben.* Tanulók felvételnek, varrásban és szabásban oktatást nyernek.

További kegyes pártfogását kéri mély tisztelettel

Özv. Gyurikovits Béláné

Alapi-u. 4. volt régi Posta-utca

Kecskeméthy István

etterme, sörcsarnoka, kavéháza, legszebb kerthelyisége **NAGYVÁRAD, KERT-UTCA.**

Naponta frissen csapolt sör, saját termésű
:: tisztán kezelt hegyi borok ::

Társas ebédek, vacsorák, vagy lakomák étlap szerint, vagy megállapított árak mellett elfogadtatnak.

Abonensek elfogadtatnak mérsékelt árak mellett

Egyben van szerencsém a vidéki utazó közönség szíves figyelmét felhívni, hogy vendég szobáimat ujonnan berendeztem és tisztántartására különös gondot fordítok. Ugyisintén a szállóhely olcsó ár mellett szíves rendelkezésre áll.

Hol szórakozunk esténként? csak is a NEMZETI SZALLODA hívős és kellemes kerthelyiségében, hol minden este mozgófénykép előadások tartatnak cigány zené mellett. Minden második nap teljesen új műsor.

Számos látogatást kér tisztelettel

KECSKEMÉTHY ISTVÁN

a Nemzeti Szálloda bérlelője.

Lapkihordó nők

fix fizetéssel felvételnek a Tiszán'ul kiadóhivatalában

Lohr Mária

ezelőtti KRONFUSZ

csipke-, vegytisztító és kelmafestő
Budapest, VII. Baross-utca 85. sz.

FIÓKOK:

VI., Eskü-ut 6. (Klotild-pa'ota.)
VI., Andrássy-ut 16.
VI. Teréz-körut 39.
V., Harmincad-utca 4.
VIII., József-körut 2.
IX., Calvin-tér 9. sz.

Vidéki megbízások gyorsan és gondosan teljesítetnek.

Tisztelettel tudatjuk, hogy az élesdi erdőseinkben

termelt tűzifa szállítását és eladását

megkeztük s ajánljuk vagononként és méterenként

I-ső osztályu

bükkhasáb tűzifánkat

házhoz is szállítva

Nagyobb vételnél megfelelő árengedmény!

Rendeléseket kérjük Központi irodánkhoz (Uri-utca 3. sz.) és **Fried és Társához** Teleky-u. 16. **Telefon 914.**

Telefon 814.

Élesdi Erdőipar és Koepfer-rendszerű Fatelítő r.-t Nagyváradon.

Tartós fűtésre legalkalmasabb és legjutányosabb tüzelő anyag a COAKS.

Meidinger és egyéb töltőkályhák fűtésére legjobb a

GÁZ-COAKS,

mert a súlyosabb és ezáltal drágább bányá coaks (Meiler-Coaks) sokkal nehezebben gyul meg. A közvetítőktől vásárolt coaks többnyire ily bányá coakssal van vegyítve és ezáltal kisebb értékű.

A coaks ára nálunk 1909. szeptember 13-tól kezdve 4 kor. 80 fill. métermázsánként.

Ha 250 kilós részletekben rendeltetik meg a coaks, akkor métermázsánként 40 fill. fuvardíjért a város belterületén haza küldjük és beraktározzuk.

A légszeszgyár.

S Z O L I D

B U T O R O K B A N

alkalmi bevaráslás eszközölhető, különösen menyasszonyi berendezésekben a Fekete Sas-palotában (a Szent László-téri oldalon) hol a legmodernebb háló-, ebédlő- uri-szobák, szalon-berendezések, vas- és rézbutorok

mélyen leszállított árak mellett adatnak el.

Heiman Lipót és Társa

női és leány gyermek felöltők, gallérok, szücs és szörme-árak áruháza

==== **Nagyvárad, Zöldfa-utca 25.** =====

Telefonszám 243.

Telefonszám 243.

**Az őszi ujdonságok és modellek
megérkeztek.**

JÓBUTOR

jutányos árban

REISZ MIKSA

=====
butorgyárában

Békéscsaba.

Nagyvárad.